

SOČA

Glasi slovenskega političnega društva goriškega za branbo narodnih pravic.

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja za pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 4.50
Pol leta 2.50
Četrt leta 1.20

Pri oznanilih in ravno tako pri „poslanikih“ se plačuje za navadno pristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat

7 „ „ „ 2 krat

6 „ „ „ 3 krat

Za veče črke po prostoru in pri oznanilih vsak pot 30 kr. za kolek.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. dol. Cristo 186 blizu živinskega trga, kjer se nahaja tudi upravnistvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepromožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri urednistvu.

Deželni zbor.

11. seja (dalje). Potrdita se po predlogih finančnega odseka računski sklepi zalogo za gozdorejo in Cordelijevih stipendijev za leto 1872.

Prošnja šempaske občine za razdelitev občinskih zemljišč se zavrne.

Cestnemu odboru korminskemu se izbriše dolg 635 gl. 36 kr. za popraviljanje mosta v Bračanu. Njegova prošnja pa, da bi se cesta mej Podgoro in Bračanom izrekla za deželno se zavrne.

Antonu Fornazariču, izsolanemu dijaku kmetijske šole v Gorici, se dovoli letna pomoč 250 gl., da more dobiti gozdnarske studije na ces. kr. akademiji v Mariabrunu.

Josipu Leghissa iz Kormina, dijaku tukajšnje kmetijske šole, se dovoli letni stipendij 200 gl., da dožene teoretično-praktični tečaj sadje- in vinorejske šole v Klosterneburgu.

Po predlogu deželnega odbora se odpravi služba pomočnega učitelja na italijanskem oddelku tukajšnje kmetijske šole in ustanovi se služba praktičnega asistenta za oba oddelka z dohodki, kakoršne je imel dosedajni asistent.

12. seja 16. januarja ob 5 uri popoldne. Navzočni gospod deželni glavar grof Coronini in 16 posancev.

Po prebranem zapisniku naznanjeni glavni nekatere nove vloge, došle deželnemu zboru. Izmed teh se izroči ponudba grofa Rud. Attemsza zaradi nekaterih zemljišč, ki naj bi se kupila za kmetijsko šolo, dež. odboru; enako tudi pritožba gradiškega županstva zoper sekvestracijo obrestij neke ustanovitve na korist drželnega zaloga. — Druge peticije se izročijo dotičnemu odseku.

Del Torre bere precej dolgo in ostro interpelacijo, zakaj nij še potrjena postava, katero je deželni zbor uže v predzadnji sesiji sprejel, zaradi davščine, ki bi se imela nalagati v občinah na vsak panj tujih čebel in kaj namerava vlada v tej zadevi početi?

Vladni zastopnik obžaluje, da ne bo mogel še v

tej sesiji odgovoriti, ker se je interpellacija tako pozno podala. Zagotavlja pa, da bo vladni odgovor po dež. odboru priobčil.

Po prestopu na dnevni red se potrdita najprej računski sklepi za leto 1872. zemljišno-odveznega zaloga in zaloga odveznih zastankov od l. 1848.

Dalje potrdi zbor ta-le odborov predlog: 1. Ustanovi se definitivno služba tretjega učitelja v deželni gluho-nemici z letno plačo 700 gold. in odškodnino za stanovanje letnih 100 gold. in naj se v službo vzame še ena kršenica z letnim zaslužkom 140 gl.

2. Plačilo za štiri nune-učiteljice v zavodu se povikša od letnih 150 na 200 gold. za vsako in naročeno je deželnemu odboru, da pridobi v ta namen privoljenje isterskega dež. zbora.

Proračun zavoda deželne gluho-nemice za l. 1874. se potrdi po predlogih finančnega odseka.

Za cestna dela se odkazejo sledeče podpore:

a. Cestnemu odboru červinjanskemu 2000 gl. za popraviljanje ceste mej Sočo in Villo Vicentino.

b. tolimskemu cest. odboru za cesto kraj Idrijce 2000 gl. in za ono kraj Bače 4000 gl.

c. cestnemu odboru tržškemu (Monfalcone) 2000 gl. za cesto mej Bajanom in Pierisom.

d. sočanskemu cestnemu odboru za cesto od Kobilca do Dutovelj 2500 gold. in za ono mej Naklom in Lokvo 1500 gold.

e. za zidanje mosta čez Sočo v Plavah 2000 gl. kedar bo občina priskrbela za kolikor treba v zalozbo vseh dotičnih stroškov in bo delo popolnoma zagotovljeno.

Dalje je deželni odbor pooblaščen, da sme dovoliti cestnim odborom posojila, če mu odstopijo tirjatev prikladov, katere bodo naložili za leto 1874, dokler bo poravnano posojilo, dotični stroški in obresti.

Tudi je naročeno dež. odboru, da podpira prošnje cestnih odborov v doseg denarnih pomočij iz državnega zaloga za taka cestna dela, katera so na eni strani koristna in potrebna, na drugi strani pa zagotavljajo zaslužek ubogemu ljudstvu.

Zadnjič se naroči dež. odboru, naj ogleda dela,

katera bodo cestni odbori z dovoljenimi podporami dovršili, naj si da predložijo dokaze, da so zadostili postavnim dolžnostim in naj o vsem tem poroči zboru v prihodnji sesiji.

O prošnji cestnega odbora korminskega in občin korminske in medejske zastran mosta čez Judrij mej Korminom in Medejo sklene zbor:

1. Za zdaj naj se ne začne delati mosta in zvezne ceste;

2. deželni odbor naj odloči komisijo, obstoječo iz enega svojega zastopnika, enega zemljemera, in cestnega odbora korminskega, katera komisija naj bo na licu kraja poizvedovala, kako bi se dalo delo najprimernejše izvršiti, poprej pa naj zašliši tudi intereso-vane občine;

3. na podlagi teh pozvedeb naj po tem dež. odbor odloči, kaj je storiti.

Doktor predlaga v imenu odseka sestavljenega iz celega zbora, obširno, izvrstno sestavljeno peticijo do ministrskega svetovalstva za preuravnavo tukajšnjih srednjih šol na narodni podlagi. Kedar bo čas in prostor pripustil priobčimo v Soči celo peticijo, katero je zbor soglasno potrdil.

Prošnja goriškega mestnega zastopa za povikšanje občinskih prikladov in dovoljenje novih davščin je rešena tako-le:

I. Potrdi se za goriško mesto priklad po 25% k zemljiščnim davkom in priklad k obrtniškim in dohodniskim davkom, povikšan od 15 do 20%; enako se potrdi 240 odstotni priklad k užitim vina in 2 gl. 37 kr. za vsako vedro piva; deželnemu odboru je naročeno, da pošlje nemudoma proračun goriškega mesta v doseg najvišjega potrjenja teh prikladov.

II. Deželni odbor naj povrne mestnemu županstvu načrta postav zastran vpeljave davščine od žganih pi-jaj in od hišnih najemnin z vabilom, da naj ja dovršeno izlela, ali pa pretehta, kako bi se imel drugače založiti premanjkljaj, dokazan v proračunu in da dotične sklepe brž ko brž predloži deželnemu odboru, kateri jih bo rešil po določbah deželne postave 18. maja 1864. šte. 12. dež. zakona.

LISTEK.

Kako se pri odgojencih da utemeljiti štovanje in ljubezen do bližnjega ter ubraniti sovraštvo in hudobija.

(Odlomek iz *navne odgoje*.)

— — — Neque amissos colores
lana refect medicata; furo,
nec vera virtus, cum semel excidit,
curat reponi deterioribus.

HOBACIL.

Gledé osebnega stališča odgojenčevega so posebno naseljuje točke nemale važnosti. Otrok naj se izprva le dobre ljudi ali vsaj osobito njihove dobre strani spoznavati uči. Kako bi sicer mogel dospeti do što-vanja in ljubezni do bližnjega? Ako otrok za rano sovraštvo, hinavstvo, nerednost itd. vidi, ako so v njegovem bližnji vedno le napake ljudi, vsakovrstni ne-sramni dogodljaji in malopridnosti premeti zabave, — ako moreda uže dečki in deklice škandalozne knjige bere: zasadi se v nežna srca nesrečno seme zaničevanja, sovraštva, dvoma o vsaki človeški kreposti in človeškem dostojanstvu. Čem več te ljulike vzraste in čem močnejše poganja, tem oži postane prostor za dejansko ljubezen, za sočutje. Pazi naj se tedaj, kedar in s kakimi lastnostmi se kedo otroku bliža.

Ne misli, da mora otrok brž ko mogoče popolno resnico izvedeti ter zbog tega poznati senčnate strani človeka in dovršene zločine. Malo potrpežljivosti: življenje samo na sebi mu bode do tega pomagalo. Se ve da ne smemo razvijajočega se odgojenca omrežiti z goljufivim optimizmom; vendar pa ne gre njegovih uže tako šibkih močij s črnim pesimizmom šibiti.

Gledati treba, da se otrok za svojega bližnjega ne le zanima, a da se to udeležje usredotoči in uglobi. Površna občevarja s prav dosti osobami so razvoju značaja škodljiva, ker se srce ne zbire in segreje, a raztrese in ohladi. „Le v ozkem krogu so pristrčna razmerja mogoča in le v njem da se utemeljiti što-vanje in ljubezen do bližnjega“. Roditelji in odgojtelji, bratje, sestre in drugi bližnji soročniki, posli, vrstniki, to so osebe, ki naj je otrok najpreje štuje in ljubi. Razumnost in odločnost, velnost in dobrotljivost, ki je otrok gleda v rečenem krogu, so otroški dobrohotnosti in nagnenosti velik živč. Mnogoteri darovi, ki je dobiva sromišni otrok, ustanove v njem čut hvaležnosti; nebrojne prilike tirjajo od njega pristrežljivost. To neprenehno, ozko občevarje pelje ga do sočutja, do druževnosti in krotkosti, pšternosti in pravičnosti, odkritosrčnosti in resnicoljubju, štovanju tujega, pravice, potrebe, želja in prednosti bližnjega.

V družbi vrstnikov razodenó se zmožnosti, ki so do tedaj spavale: družba je ona sirena, ki je „kliče na dan“. Čem duhoviteji so vrstniki, sošolci, učitelji, tem dičnejši postane njihov (zmožnostij) razvoj. Neumno in abotno je tedaj, ako sem ter tija mej odgojitelji nahajamo mnenje: „Ta odgojenec nema zmožnostij“. To je le zanj sijajen „testimonium paupertatis“, ker nij znal biti mikaven (interesanten) ter nij mogel vzbuditi dremajočih zmožnostij, „welche der Seele angeboren sind und durch welche die psychischen Prozesse und ihre Produkte im Allgemeinen bedingt werden.“ (Ditte). Posebno pa treba učitelju mikavemu biti pri predmetih eo ipso uže suhoparaih in pastih, na pr. pri slovnici, številjenji itd., da posredno mladina zadobi veselje do predmeta antipatičnega jej uže po njegovi naravi ter domišljijo meječega: z veseljem rasto tudi zmožnosti. Kedor si pa ne zna prisvojiti intere-

santne metode, bodi raji pastir, nego da bi našo mladino kvaril moreč jej duševne moči. Vrnimo se k predmetu.

Izginó naj vse neprilčnosti, vse pristranosti, vse ovajalstvo, z enó besedo: izgine naj vse nenravnost iz njegovega obližja ter, da z Dittesom govorim, „man leite das Kind fleissig an, sich mit Hingebung für Andere zu betätigen.“ Z vsem tem utemelje se kali družinskih čednostij; čem širje postanejo razmere v odgojenčevem življenju, tem boljše pospeši se tudi razvoj rečenih čednostij. A iz pristrčnosti družinskega življenja naj se ne porodi tesnoročna omejenost, marveč bodi štovanje in ljubezen pri vsaki priliki posvečena tudi ljudem k ožemu krogu ne spadajočim. Na vsekako more se otrok h krepostnemu mišljenju in delovanju napeljevati le s konkretnim svojim občevarjem z ljudmi.

Samo na sebi nema to nobene vrednosti, da se otrok v posebnih formulah prositi, zahvaljevati se, pozdravljati, pomilovati, čestitati, ljubiti itd. uči, vsa zunejnost ne pelje k dobremu, ako nadomešča ali celó hlina uravnost, katere manjka. Poglavitna reč je srce; le na nje je natvezena vrednost ali malovrednost človekova. Bodi še dostavljeno, da je večidel zelo nevarno, ako se otrokove moči, narojene prednosti, lastnosti itd. primerjajo z onimi drugih otrok. Le pre-lehko podkopijo taka primerjanja navno čistoto in srečo mladega človeka, ker rode ali čuti žalosti, ponižanja samega sebe, zavisti in krivega tekmetstva, ali pa puble gizdavosti, prevzetnosti in brezsrčne škodoželjnosti. Da tem zlom v okom prijde, glej, da so otroci mej sobaj enakih malij in čutij. Kolikor le realne razmere to dopuščaj, bodi otrokom enakomerno podeljena hrana, obleka, igrače in darila, delo in počitek, hvala in graja itd.

Poslanec Gorjup poroča o proračunu dež. zaloga za l. 1874. ki se potrdi do 1000 gl. v znesku 85.804 gl. in se stroški 150.963 gl. Da se založi premanjkljiv 65.059 gold., se bo tirjal 16 odstotni priklad k izravnim davkom.

Deželni odboru je naročeno, da predloži v prihodnji sesiji določen in temeljit predlog, kako naj bi se deloma založil premanjkljiv tudi s prikladi k posrednim davkom (k užitini).

Postavi zastran naloženih prikladov na korist deželnega zaloga (16%) in zemljišno-odveznega zaloga (12%) se potrditi tudi v zadnjem branju.

Dr. Deperis poroča v imenu odseka, kateremu je bilo naročeno, da pretrese odgovor ces. komisarija na interpellacijo zastran nekaterih prememb v deželni svetovni zbor 1. ne spoznava, da bi koncentriranje dež. šolskega svetovništva goriškega pri sedeži c. k. namestnika v Trstu hvalilo šolskemu poslovanju naše dežele, niti da bi se vjemalo s postavo in 2. naroči deželni odboru, da uporabi vsa postavna sredstva v namen, da se ne dovrši tako koncentriranje in da ostane deželno šolsko svetovništvo v Gorici, tako, kakoršno je, dokler se po ustavni poti ne prenaredi deželna postava. Ta sklep se soglasno potrdi.

Ivanu Bratinu iz Vrtovin se dovoli pomoč 100 gold. da dovrši gozdnarske studije na ces. k. akademiji v Mariabrunnu.

Prošnje nekaterih občin, da bi se cesti od Medane po Prevalu do Muse in od Sv. Lovrenca pri Muši do Gradišča vrstili mej skladovalne — se zavrne, ker niso še dotični cestni odbori oddali svojega mnenja o tej zadevi.

Prošnja cestnega odbora goriškega za izbris posojenih 5000 gold. se zavrne in dovoli se plačilo tega dolga obrok enega leta.

Občini Renče se dovoli za popraviljanje tamošnjega mosta čez Vipavo 500 gold. podpore s pogojem, da se delo naglo in dobro dožene. Deželni odbor naj se bo na lico kraja prepričal, kako delo napreduje in županstvo naj bo dokazalo, kako je dovoljeno pomoč porabilo.

Prošnja gradiškega županstva, da bi se dovolila nagrada tamošnjemu opravniku potiranskih (šubarskih) opravil, se zavrne.

Po predlogu peticijskega odseka se izreče cesta, katero nameravajo delati mej Bovcem, Sočo in Trento, za skladovalno. Deželni odboru se naroči, naj to naznani cestnemu odboru bovskega in dotičnim občinam z dostavkom, da bo deželni zbor po možnosti dovolil denarno pomoč za izdelanje te ceste, kadar bo cestni odbor napravil načrt in dokazal, da je zadostil postavnim zahtevam. — O tem naj poroča dež. odbor tudi vladi s prošnjo za obilno denarno pomoč iz državnih zalogov.

Prošnji društvenega odbora v podporo gozdnarskih akademikov v Mariabrunnu in podpralnega društva visokošolcev dunajske filozofske fakultete za de-

narne pomoči se zavrne; z ozirom na neugodne finančne razmere deželnega zaloga in na to, da so se že posameznim dijakom dovolile podpore.

Poročilo o zadnji zborovi seji priobčeno prihodnjic.

Dopisi.

V Gorici 29. januarja. [Izv. dop.] (Velike županije.) Veliko hrupa je v naših občinah zaradi postave, sprjete v letošnji sesiji, po kateri se imajo ustanoviti velike županije. Vse je nezadovoljno, vse godernja, češ, da so naši poslanci sklenili, kar je naravnost nasprotno željam velike večine tukajšnjega prebivalstva. In vendar je obče priznan star izrek, da v združenji je moč in vse je hvalilo mladega vladarja avstrijskega, ko si je pri svojem nastopu izbral geslo: „viribus unitis“.

Res je, da imamo nekatere županije na Goriškem, katere v sedajni sestavi še zadostno dobro stojé, svoja opravila, še celo ona od vlade jim izročena, povoljno oskrbujejo, z občinskim premoženjem vestno gospodarijo in katere tudi niso preobložene s stroški za občinske potrebe: a koliko jih je takih; mej 131 morda, če pri posameznih eno oko zatismo, 30; vse druge so, če ne slabo, pa tudi ne dobro oskrbovane, njihovo prebivalstvo nij zadovoljno in se vedno pritožuje zdaj zaradi samovlastnosti županov, zdaj zaradi nepostavnih starešinstvenih sklepov, pa tudi zastran nerednostij v občinskih uradih in še najbolje pa zaradi preobloženja z občinskimi prikladi in z drugimi občinskimi dajili. Deželne in vladne oblasti imajo tudi velik križ s takimi občinami, katere namesto da bi njihovo prizadevanje pospeševale, je večidel zavirajo in namesto da bi šle naprej, zastajajo stvari, ali gredo celo rakov pot.

Kedar sklepa deželni zbor postave veljajne za celo deželo, mora gledati na splošno korist. Če so v tem primerljaji nekatere županije, katere v sedajni sestavi dobro izhajajo in se jim morda celo bolje godi, nego po tem, ko bodo z drugimi združene v večje županije (kar se pa sploh ne more priznati), mora jim on pridružiti take sosedne občine, katere so preslabe, da bi same za se ali v sedajni zvezi ostale; on se mora ozirati in opirati na načelo vzajemnosti, vzajemne podpore; kajti le tako more pospeševati splošne interese, splošni blagor in napredek dežele.

V drugih deželah, koder je ljudstvo uže bolje napredovalo, imajo skoro povsod velike županije in tudi deželna zbora kranjski in štajerski sprejela sta to načelo. Preverjeni smo, da tudi pri nas ne bo škodovalo. Da pa bode občinstvo boljše cenilo razloge, na katere se je naš deželni zbor naslanjal, ko je sklepal postavbo zaradi velikih županij, priobčimo v prihodnji številki Soče posnetek dveh dotičnih odsekovih poročil in sicer onega, ko se je leta 1868. predlagal načrt postave zastran posilnega združenja občin in onega, s katerim je bil predložen letošnji načrt postave. Občine pa svarujemo, naj se ne prenačijo s pritožbami zoper deželnozborni sklep; saj toliko se morejo vendar zanašati, da niso njihovi

sebojao mereč). Kder niso vse te abnormitete združene, tam tudi hudobije nij; kder pa to trojico nahačajo, je hudobija vmesena: ona je njihovo dete. Prjeda naj se tedaj v okom tem trem spakam, odstrane naj se ter nadomeste z veselostjo, ljubeznijo in objektivno priprostostjo: tako se hudobija ubrani ali polagoma oslabi in odstrani. Ubraničev je pa gotoveja, nego ozdravitev in na vsak način naj bi slednja s pomočjo prve postala nepotrebna (überflüssig). Odgojitelji naj se tedaj ravnajo po vseh pravilih v omenjenih treh razmerah zapopadenih. Le pred neko specijalno neumnostjo še svarim, namreč pred to, da bi se otrok od bolečin ali nejevolje trpinčen grozil nad obližjem kot vzrokom svojega trpenja ter spodbujal k sovraštvi in osveti, tedaj k psovanju in napadanju oseb in rečij; s takim ravnanjem podtakne se odgojencu večidel krivo strnjenje predobč, na vsekako se pa hudobija vcepi.

Krivo je menenje, da je moreda to nedolžno tolažilo, ako se otrok napeljuje, da se razsrdi nad neživečim predmetom, stolom, kamenom itd., ali celo nad živalmi in ljudmi. Naj se hudobija uže po tem ali drugem načinu porodi in razvije, končno se vendar le razodene v vsi svoji grdobih. Mesto da se tedaj razžaljenemu otroku osvetno zadostenje pridobi, ubrani naj se po možnosti vse, kar bi k temu povzročilo. Kder pa to mogoče nij ali nij svetovati, navadi naj se otrok stanovitnega prenašanja neogibne boli, mirnega premišljevanja resničnih rečnih razmer, več previdnosti, brze vrnitve k navadnim opravilom in srčnemu miru. Bodi dosta. V praksi je večidel vse odvisno od čiste in vedno bedeče nrave čuti odgojiteljeve: „Ehret ihr immer das Ganze; ich kann nur Einzelne achten; immer im Einzelnen nur hab' ich das Ganze erblickt (Schiller); brez nje (nrave čuti) so vsa odgojiteljsvena pravila zastoj; ona le nas napeljuje, da ja rabiti znamo, kajti „kaum findet auf einem anderen Gebiete eine so ausgedehnte persönliche Übertragung (Vererbung) statt, als gerade im Verhalten der Menschen gegen die Menschen.“ (Dittes)

Avzugst Leban.

zastopniki, mej katerimi so tudi župani in starešine ne-premišljeno ravnali, ampak da so nasledke nove postave na vse strani pretehtali in da jih je pri tem vodila edino le misel in želja, da bi pospešili korist občin in cele občine.

V Gorici 29. januarja. [Izv. dop.] (Deželni šolski svet.) Še nij 14 dnij, od kar je naš deželni zbor sklenil resolucijo zadevajočo prenaradbe v našem deželni svetovni zbor; v kateri nasvetuje njeno koncentriranje pri namestništvu sedežu v Trstu in naroči deželni odboru, da ima vsa konstitucionalna sredstva uporabiti, da se ne izvršijo dotične vladne namere, dokler ne bodo z deželno postavbo vžvane in potrjene; deželni odbor se nij te resolucije vladi formalno naznanil — in uže je došel jase in določen odgovor nanjo: Gosp. ces. namestnik je je objavil namreč te dni določbe zastran nekaterih prenaradbe v poslovanji c. k. šolskega svetovništva za Goriško in Gradiško, ki se glasi tako-le:

I. Na podlagi §. 34. šol. postave o šolskem nadzorstvu od 8. febr. 1869 in po naročilu gosp. ministra za bogočastje in uk od 21. junija 1873, šte. 536 prevzame s 1. febr. 1874. ces. namestnik predsedništvo in vodstvo c. k. dež. šol. svetovništva za Goriško in Gradiško in bar. Re ch b a c h, kateri je do zdaj v teh o-pravilih posloval v Gorici — se odstavi.

II. Vsled tega bo referent za administrativno-ekonomične šolske zadeve (§. 34, 3) s svojimi pomočnimi uradniki (Hilfsarbeitern) praviloma pri namestništvu sedežu služboval in se imajo vsa dež. šolskemu svetovništvu za Goriško namenjena pisma od 1. prih. m. naprej namestniku pošiljati, (zunanja adresa naj se nanj glasi).

III. Referent za administrativno-ekonomične zadeve za Goriško in Gradiško je za to z najvišjim sklepom 4. sept. 1873 imenovan c. kr. namestništvu svetovalec Andrej Winkler, okrajni glavar v Tolminu.

V njegovi začasni nenavzočnosti kot državni poslanec ga bode nadomestoval c. k. vladni svetovalec Viljem Hahn pl. Hahnenbeck.

Vsled razpisa gosp. ministra za bogočastje in uk od 31. dec. 1873, šte. 17296 je določen delokrog dež. šolskih nadzornikov (§. 34, 5 in §. 40) za Goriško-Gradiško tako-le:

Kot deželni šolski nadzornik poslujoči ud dež. šol. svetovništva, realin ravnatelj Ferdinand Gatti v Gorici bo nadzoroval italijanske ljudske šole; c. k. deželni šol. nadzornik Anton Klodič v Trstu bo nadzoroval vse druge (t. j. slovenske) ljudske šole in učiteljska pripravnišča; c. kr. dež. šolski nadzornik Anton Stimpel v Trstu pa srednje šole.

IV. Administrativni referent je stalni ud goriškega dež. šol. svetovništva (§. 34, 3); deželna šolska nadzornika Klodič in Stimpel se deležita posvetovanj dež. šol. svetovništva, kedar se v zmislu §. 37. kot strokovnjaka (Fachmänner) povabita.

V. Predsedoval bo pri sejah c. kr. dež. šolskega svetovništva za Goriško-Gradiško, katere bodo tudi za naprej v Gorici, namestnik sam, ali njegov pravi nadomestnik (dvorni svetovalec c. kr. primorske namestnije). — Po zgoraj navedenem ministerskem ukazu od 21. junija 1873 se predsedništvo v posameznih primerljajih („von Fall zu Fall“) tudi lahko administrativnemu referentu izroča.

Ali so te določbe v pospeh našega šolstva ali ne, o tem pripuščamo dobo šolnikom; gotovo se nam zdi pa, da niso prav po postavnih poti vžvane in da so deželnozborni resoluciji naravnost nasprotni. Za to pa slišimo, da je deželni odbor sklenil energičen protest proti njim podati in zahtevati, da se njihova izvršitev ustavi, dokler ne bo stvar po postavnih poti poravnana.

Iz goriške okolice 25. jan. [Izv. dop.] (Učiteljsko društvo.) Neki dopisnik iz Mozirja na Štajerskem, goriški Štajerec, ako se ne motim, pikol nas je v zadnji Soči zaradi našega učiteljskega društva, ter mej drugim dregol predsednika s sledečim uprašanjem: Gospod predsednik, kaj spi vaše društvo? A meni zdi se, da to uprašanje nij bilo prav; bilo bi boljše takole: Slov. učiteljsko društvo v Gorici; kaj spi tvoj predsednik in oibor? Tukajšno učiteljsko društvo ne more niti spati niti gledati, ker ga nij, a kogar nij, tudispati ne more. Pač pa imamo osnovalni odbor uže od lani. Lansko poletje pogovorili smo se bili vsi slov. učitelji okolice goriške, da osnujemo tudi mi učiteljem družih dežel enako društvo. Sešli smo se bili v ta namen čisto v Gorici, izvolili zač. odbor, izmej odbornikov predsednika in priredili pravila. V dveh četvrtkih bilo je društvo porojeno in predsednik dal mu je ime „Primorsko učiteljsko društvo.“ Z imenom bili smo vsi zadovoljni in veselje bilo je veliko v hiši, kajti rekli smo: Društvo naše je gotovo, vse je v redu! Pa veselje naše obrnlo se je hitro v žalost. Nesli smo ga krstiti in vpisat v vrsto družih društev, pa joj! namestu biti krščene in spoznane za zakonito, bilo je neusmiljeno birmano, in je valed te birme poginilo. Od spodaj smo obračali, a od zgoraj se je tako čudno in nenadno zavrtelo, da bi se bila tudi nam kmalu omotica storila. Kaj? Se ve, da smo se prvi četvrtki po tem debelo gledali, pa kaj smo hoteli! In zakaj vse to? Vrnil se nam je bil, ne vem vedoma ali nevedo-

ma, v pravila neki čudno dišeci paragraf, in zaradi tega bili so še ostali zavrženi. Nam je sicer ta paragraf prav lepo dišal in videl se nam je pravičen, pa kaj pomaga, ker so pa na drugem mestu ta nam ugoden duh, za prevzetnega smatrali. Pa kaj za to? Roditelji, ako jim nemila smrt prvorojenca pograbi, priporočijo se vsega mogočnemu za drugo date, pri tem pa ne drže križem rok in bog obdari njih trud z drugorojencem. Tak, tudi mi, ako nam je naše društvo uže na porodu umrlo, porodi se nam zato lahko drugo; ako smo bili lani nesrečni, bomo letos morda srečnejši, samo poskusimo. Gospod predsednik tedaj in odborniki, hajd na delo! Saj niste dobili nezaupnice od nas in menda tudi niste položili mandatov? Mar mislite, da je še prerano takemu podvzetju? Združimo se tedaj iz nova, kajti le še zedinjenimi močmi je mogoče uspešno delovati. Ne vlečmo še dalje raz sebe, s tem škodujemo sebi, a drugim ne koristimo, nego dajemo jim povod, da porečejo, da nismo za to. Poprimate se g. predsednik zopet tega posla, izbrisite iz pravil tisti pogubni paragraf, ki nam je lanske leto naše dete zadavil, prepisite jih, prilpite jim kolek pa hajde, in videli boste, da pojde.*

Čitajte naznanilo predsednikovo za zadnji strani.

URED.

iz Kanalskega 25. jan. [Izv. dop.] 3. list „Glasa“ od 16. januarja nam poroča žalostno smrt moža od Kosov. Ker ima „Glas“ uže navado vkorenineno, da poročuje marsikaj lažnjivega, podamo tukaj to pjasnilo. 11. januarja t. l. se nij plesalo na Srednjem -- kar more spričevati vsa sosesčina, -- ampak na Pušnem so fantje prisilili neko mlado krčmarico, da bi jim veselico s plesom napravila, ona se je nekoliko branila, a nazadnje se je udala in privolila. To ne more vendar taka hudobija biti, ako kmetski fantje si tudi v pustu kakšno navadno veselico izmislijo. Da ples nij sveto opravilo, tudi mi vemo. Pleše se pa povsod, še celo v goriški čitalnici, kakor beremo, kder večina svetih mož gospolari, ne pa v kmetski občini.

Da je bil na Pušnem ples nij tedaj čuda; čuditi se pa more človek, da še stari duhoven, -- ki bi ne smel nikdar plesa hvaliti, ako hoče res rigorist biti in ne fazizej, ki se hlui za svetega, roge pod plaščem pa skriva, -- je 12. julija 1869. lastnoročno prošnje na glavarstvo v Gorico napravil -- sram naj ga bo -- da bi se še celo t. k. cerkve plesalo zaradi njegove kuharice.

C. k. namestnijsveni svetovalec baron Pino je to prošnjo z dopisom d. 12. julija 1869. št. 5718 županstvu oddal; župan skliče starešinstvo h posvetovanju, v seji je bila prošnja duhovnega prebrana, vsi navzočni starešine so se čudili, kako debelo in komato v vlogi je lagal gosp. „Nunec“, kateremu so bili Brici zveste ovčice pri zadnjih volitvah, akoravno jih je volk razkropil, da niso njih namen dosegli. Enoglasno je starešinstvo tej prošnji protestiralo in podpisalo s županom vred, ter sl. c. k. glavarstvu naznanilo, da se bo tamkaj plesalo, kder je uže čez 100 let navada, in ne pri cerkvi. Tako je moral revček Nunec zaostati in žalovati se svojo drago.

Pa vrnimo se k nesrečnemu od Kosov. Gola in grda laž je, da se je mož -- pri priložnosti plesa žganja napil. Tudi to cela sosesčina more pričati. Omenjeni mož, ki je v nesrečo prišel, je pil iz navade; bil je hud pijanec -- žganjepivec -- in zadela ga je osoda, kakoršna se more pri vsakem pijancu. -- Imel je mož navado na Srednje h maši hoditi, kamor mu je bilo bliže, nego v svojo domačo cerkev; pa tudi imel je navado nedeljo za nedeljo s zganjem naliveati. Ali je nesrečni mož 11. januarja na Pušnem ples in godce videl, ne vemo; toliko pa vemo, da je bil na Srednjem, kder niso plesali, in še preden je solnce za goro šlo, odrinil.

Zaradi plesa tedaj se nij niti upijanil, niti zmrznil. Pri plesu na Pušnem je velika množica obojega spola zbrana bila, vsi so ali veselo pili ali plesali in nekateri tudi pozno domov šli, pa nobeden, hvala bogu nij zmrznil; zna biti tudi oni nesrečnej bi ne bil, ko bi se godcev držal in se jim pridružil. In če bi bila tudi kaka mala pomankljivost in nerednost v tem, nij zamere od nas neotesanih in neolikanih gorjancev, ki smo bili v vsaki zadevi zapuščeni dozda; bolje zameriti je tistim, ki so omikani in izsolani, patrpajo, da so se v njih občini na novega leta dan, na praznik, od večera do belega dne, 40 oseb, neprenehoma brez odloga topli in krčmarju veliko škodo naredili, ker so vse pobili in izmetali kakor smo drugi dan videli. To je bil stoprv lep ples! Nesrečnemu pa bog bodi milostljiv!

V Ljubljani 24. jan. [Izv. dop.] („Slovenec“ pa njegov censor Cato. -- Lepo domače! -- 8. februarij. -- Predsednik Auersperg. -- „Narodna tiskarna.“)

Uže večkrat sem opomnil, ka se farovškemu listu neče posrečiti „Slovenski narod“ tako hitro uničiti, kakor si je domisljal on sam in z njim večina kranjskih kaplanov.

Da, paznemu čitatelju ne more uiti, ka je „Slovenec“ sam bliže uničenja nego „Slovenski narod“. Večkrat je tako nadušljiv, kakor bi se hotel sesesti

in da naduha spravi človeka od kruha, to je je uže stara resnica. Da pa ta list do nobene veljave ne more prodrati -- niti v svoji stranki ne -- je uzrok prvič to, da so kranjski kaplanje hoteli osnovati političen list a la „Vaterland“ -- si parva licet componere magnis! -- osnovali so pa le trikrat na teden izhajajočo „Zgodnjo danico“, ki pa niti tako elementarna in izvorna nij kakor Jaranova. Če je list duhovnom samim prepobožen, kaj bode po tem stoprv narodni tiskar rekel? Nij čuda torej, da „Slovenec“ v Ljubljani ne vidiš skoro v nobenem javnem lokalu. Drugič je „Slovenec“ na luhe krivo to, da ima sicer mnogobrojno in mnogoosobno redakcijo, pa ubogo malo delavcev. Kranjski kaplanje znajo tako izvrstno kričati in na liberalcem zabavljati, da bi človek mislil, ka b. do v farovškem listu ves liberalni svet -- „šturmali!“ A glej, vse to prepuščajo raji edinemu kaplanu Klunu! Ves „Slovenec“ sloni na njegovih ribniško-kočevskih ramah. Zatorej je pa tudi vsaka številka v „črno“ uniformo oblečena; nič razlike, nič mnogovrstnosti! Da bi pa ta črna uniforma vsaj včasih tu pa tam kake svilejše proze ne dobila, na to skrbno čuje g. Jaran, ki strogo kakor censor Cato zadnjo korekturo opravlja. Hudobni jeziki pravijo, ka „Slovenec“ prav za tega delj tako neredno izhaja, ker mons. Jaran pri zadnji korekturi vse pregrešne stavke, ki kaplanu Klunu izpod peresa uhajajo, neusmiljeno iz lista meče. In to je prav verjetno, če pomislite, kako stanovitno se je modri monsignor za to potezal, da bi se beseda cerkev z velikim C pisala. Tako je spet te dni g. Jaran prouzročil, da je vsa mnogoštevilna „Slovenčeva“ redakcija pretresala neizmerno važno, strašno znamenito uprašanje, ki je vredno, da se ohrani v analih slovenske literature. Eden sodelavcev je bil namreč spisal kratko nedolžno notico o plesu v ljublj. čitalnici. G. Klun jo da natisnit. -- g. Jaran zvečer v svoji sveti jezi pravi, ka je ples jako pohujšljiva in pregrešna stvar, da se v listu kakor je „Slovenec“ -- niti omenjati ne sme. Zatorej kar brez vsega usmiljenja dotično notico iz lista vrže. Vsa redakcija se vsled tega razcepi v dva taborja. Eni notico zagovarjajo, drugi Jaranu pričujejo. Ker se je bilo bati, da bi si modri možje pa sveti možje zaradi tega neizmerno važnega uprašanja v lase ne bili posegli (vsaj z besedami), teče nesrečnik, ki je ta boj zakrivil k prvaškemu očetu dr. Bleiweissu, da bi on stvar razsodil. Bleiweiss po dolgem premišljanju tako razsodi, da naj se notica natisne. A g. Jaranu šne v gl vo najbrže spomin na tiste čase, ko se je pred tridesetimi leti noviški urednik dr. Bleiweiss z rokopisi in slovensko slovnico pod pazduho k bogoslovcu Jaranu hodil slovenskega jezika učiti, zatorej zagradi: „Dr. Bleiweiss tukaj nema nič govoriti! LIST JE NAŠ!“ Conticure omnes intentique ora tenebant. Drugi dan „Slovenec“ izide brez notice o pregrešnem plesu in g. Jaran je imel zaslugo, da je bil en groh manje na svetu!

V zadnjem poročilu o kranjskem dež. zboru sem pozabil omeniti neke čulne prikazni, ki se leto za leto redno ponavlja v vsaki sešiji kranjskega dež. zbora. Mej vsemi odseki je gotovo najvažnejši finančni odsek, ki je tako rekoč gospodar in nadzornik dežel nemu odboru. Po drugih dež. zbora, post. v štajerskem, je navada, da baš za tega delj nobenega deželnega odbornika ne volijo v ta odsek. Vse drugače pa delajo pri nas v Ljubljani, kajri vsi 4 dež. odborniki (dr. Bleiweiss, dr. Costa, Dežman in Murnik) so zadnjič sedeli v finančnem odseku, so sami sebe nadzorovali, samim sebi dobre svete dajali in samim sebi denar privoljevali. Ker je v tem odseku sedelo 7 poslancev, se lahko vidi, ka so deželni odborniki v njem večino imeli. Kaj ne, to je fletno gospodarstvo! Kaj pravite Vi o tem, g. Doljak?

8. februarja bo le 25 let, kar je umrl Prešeren. Slavni pesnik gotovo zasluži tako kakor nobeden drug, da se ga o petindvajsetletnici njegove smrti slovesno spominjamo. Vem, ka predpust uij ugoden čas za resne in velike besede, a vsaj prijateljske družbe in tiste manjše čitalnice, ki imajo navado, da predpustom besede s plesom zvezane napravljajo, bi ne smele pozabiti spominjati se preslavnega pesnika. Vsak po svoji moči skrbi za to, da poznanje prvega in največjega pesnika vedno globlje v narod prodere.

D. ž. medicinski svetnik vitez Stöckl je bil te dni v Gorici, da je poiskal stanovanje za obolelega našega dež. namestnika grofa Auersperga, ki se v kratkem v Gorico preseli.

Občni zbor „narodne tiskarne“ bode 8. februarja v Ljubljani. Čujem, ka je bilanca ugodna.

Na Dunaji 25. jan. [Izv. dop.] Prepri mej solkansko občino in okrajnim glavarstvom goriškim je tudi tukaj in sicer v merolajnih krogih [pozornost vzbudil. Pritožba občine pri tržaški namestnji zoper odločbo okrajnega glavarstva in pritožba zoper odlok te namestnje pri ministertvu notranjih oprav je brez uspeha za občino ostala. „Soča“ je izjavila, da goriški dež. zbor se je namenil zavoljo tega podati pritožbo v obliki peticije državnemu zboru. Al to bo v današnjih razmerah brž ko ne tudi brez uspeha ostalo, ker vladajoča nemška svojat družega kot

„tajč“ v državi ne trpi. Prava pot za dosego narodne pravice pelje v državni sodnji na Dunaji!

Narodnost je zagotovljena v 19. členu osnovne postave 21. decembra 1867. (državni zakonik št. 142). Po osnovni postavi 21. decembra 1867. štey. 143 drž. zakonika je državni sodnji v 3. členu pod črko b. podeljena oblast čez pritožbe zavoljo žaljenja po ustavi danih pravic soditi, če se taki pravici po administrativni ali upravni poti nij zadostilo. Po postavi 18. aprila 1869. št. 44. državnega zakonika §. 17. se mora taka pritožba državnemu sodnji v štirinajstih dneh, odkar je rešenje pri ministertvu vložene pritožbe vročeno bilo, podati i ta pritožba mora podpis odvetnika imeti.

To sem slišal od nekaterih gospodov, ki se s postavami, ki to reč zadevajo uže davno pečajo. Ti gospodje so se -- ta manje, drugi več -- začudili, da se na to postavno pot obrambe narodnostnih pravic tam, kder prepri zavoljo narodnosti skoraj neprenehoma obstoji, mislo da ne, nič ne misli i da se je skoro nobeden ne posluži. In vendar je reč narodnosti za omiko i razvoj dušnih zmožnosti takó važna, da bi vse pozornosti in velicoh žrtve vredna bila; posebno za tiste čestitljive narodnjake, ki uže dolga leta sem se ne strašijo nobenega truda, ki se jim zdi pripraven v dosego blage namere, to je uživanja narodnostnih pravic v šolah, v uradih in v javnem življenju.

Politični pregled.

Državni zbor je zdaj v polnem delovanju. Kar je posebno zanimivo, je to, da so moravski Čehi zdaj tudi prišli v drž. zbor, in sicer, kakor je njihov vodja, dr. Pražak, izrekel, v namen, da bi se v drž. zboru dosegla sprava, in da bi se enkrat prišlo do stalne ustave, ker s tem, da so prišli v drž. zbor, niso še priznali sedajne ustave, proti kateri se bodo vedno borili. Tako moravski Čehi; a zdaj se je začelo govoriti, da tudi vsi drugi Čehi vstopijo v drž. zbor in da čakajo le na to, kako bo večina ravnala z moravskimi Čehi in kako bode rešen Hohenwartov predlog o izjavi českih poslancev. Hohenwart je s svojim predlogom prejel za nit, s katero bi se začelo plesti poravnanje s Čehi in vso opozicijo; a naši ustavoverci so še vedno trdovratni in ko je Hohenwart v eni zadnjih sej podpiral in zagovarjal svoj predlog, ga je ustavoverni Cicero, dr. Herbst, v imenu ustavovercev pobijal in rekel, da Čehi so izgubili mandate in da se v Reichsratu ne sme še govoriti ne o pravem obstanku sedajne ustave, na kar je pri glasovanju padel Hohenwartov predlog. Ustavoverci tedaj zanikavajo vse pravične zahteve opozicije. V drž. zboru je nasvetoval poslanec Schönerer spremembo postav o uravnavi zemljiščnega davka, za kar naj se izvoli odsek 18 udov. Ministerstvo je predložilo postavo ob odpravi inseratnega kolka pri časopisih. Novinarstvo želi, da bi se odpravil tudi novinarski kolek; a tako daleč še ne misli naša vlada. Vendar pa je stavl poslanec Fux predlog, da se odpravi tudi novinarski kolek in je izročen predlog enemu odseku. Nadalje je 26. t. m. ministerstvo zbornici predložilo novo postavo o delniških in komanditnih društvih, s katero namerava po ostrih paragrafi po možnosti odstraniti sleparijo in „švindla“, kakoršen se je do sedaj uganjal. Postava bo res tu in: tam kaj zbranila, vendar pa nij mogoče slepariji durij zapreti, dokler ne bo ljudstvo samo znalo varovati. Najboljši princip v tej zadevi je svoboda; naj se društva snujejo in naj se ljudstvu pripusti, da jim zaupa, ali ne; vsako državno nadzorovanje v tem obziru je več nevarno, nego koristno. Konfesionalne postav, proti katerim kriče vsi klerikalni listi, da so preostre, se zdé skrajnim liberalcem v drž. zboru nezadostne, zato, ker v predlogu ministertva nij omenjeno, da duhovni oddajo matrikule posvetnim oblastnjam in tudi ker ta predlog molči o civilnem zakonu. Sliši se, da ministertvo nij hotelo pokazati, da hoče s temi postavami kaj obširnega in radikalnega, in da noče v tem obziru posnemati Pruskega. 27. t. m. je odgovoril finančni minister na interpellacijo zaradi pomočnih denarnic; on je zbornico zagotovil, da centralna denarnica uže dela od 22. decembra in da kmalu v življenje stopi 13 tiskih pomočnih denarnic.

Čudne reči se gode pri nas; ministertvo je goriški solski svet tako preustrojilo, da se na prvi pogled spozna namera centralizovanja. Natandueje govori o tem dopis iz Gorice. Naš poslanec grof Coronini pa je zaradi tega vlado v drž. zboru in-

terpelloval, kaj da misli vlada učiniti v očigled taki brezobzirnosti in nepostavnosti. Ko je grof C. interpellacijo čital, je nastal velik hrup v zbornici in na galerijah.* Deželni zbor stavi resolucije, sklepa prošnje, postave itd. pa vse to nič ne velja; če tedaj sklenena in potrjena postava ne veže oblastnij, kam pride po tem država? V takem zmislu je interpelliral grof Coronini in za ta možki čin mu bodo gotovo hvaležni njegovi volilci Slovenci in Italijani. In v resnici, kaj morejo čutiti državljani, kadar ministerstvo samo proti postavi dela. V vsaki dobri državi mora biti postava najsvetejša reč za vsacega, če ne peša javna morala. Hrvatski „Ozbor“ je to dni pisal, da bi se namesto dražih velikih županov, osnovala nova administrativna oblast; danes pa uže čitamo, da je na Hrvatskem vsih 8 velikih županov odstavljenih.

Na Ogrskem vlada še vedno zmešnjava, zbornica si ne ve drugače pomagati, nego da privoljuje nove velike davke; ne vemo, kam pride Ogrska na tak način in če pomislimo, da tudi pri nas nij dosta boljše, moramo pač bati se jako slabih nasledkov slabega gospodarstva.

Na Erancoskem se škofi v pastirskih listih znašajo nad nemško vlado, na kar je Bismark zahteval od francoske vlade, da to rogoviljenje vstavi in zabrani, da se nemška vlada po škofih žali; na to je izdal francoski minister prosvete okrožnico, v kateri opominja škofo, da naj francoski državi ne delajo zadreg. Sicer pa je ta okrožnica tako držana, da tudi škofom indirektno prav da, ker je v njej omenjeno, da se vlada ne meša v cerkvene zadeve in da zna ceniti skrb, katero imajo škofoje za obstanek papeža in katoliške vere. Ne vemo, če bo Bismark s tem zadovoljen in uže se sliši, da bo nemška vlada na zadnje še francoske škofo pred sodnijo tožila, ako jih francoska sama ne dene v obtožni stan.

Razne vesti.

(Občni zbor Soče). Pri današnjem občnem zboru našega polit. društva so bili izvoljeni sledeči gospodje: Matija Doljak z 23 glasovi proti 3, ki so bili za Dolence, za predsednika; za odbornike gg.: dr. Jakopič z 30 gl., J. Faganel z 27 gl. V. Dolencec z 27 gl., dr. Lavrič z 26 gl., J. Nanut z 24 gl., Vinko Zega iz Koprive z 24 gl., Filip Trpin iz Sv. Križa z 24 gl., Janaz Ličen z 22 gl., J. Leban iz Črnič z 22 gl. — Za njimi so dobili največ glasov: France Frfila 11, Perozzi Ferdo 12, dr. Oblak 11, Premrov 11. Vseh volilcev je bilo 31; 4 od teh so prišli še le po votitvi predsednika. Poročilo ob obč. zboru prihodnjic.

(Dr. Lavrič.) sedaj odvetnik v Tolminu, je oddal vsa pisma svojih klientov gosp. dr. Jakopiču, odvetniku v Gorici, ki prebiva v Raštelu v Muličevi hiši. Kedor hoče svoja pisma nazaj imeti, naj se oglasi pri njem.

Vabilo k slovesni veselici, ktero napravi „Vipavska čitalnica“ dne 2. februarja 1874 Valentinu Vodniku v čast. Program: I. Stovesnostni govor. II. Petje: 1. Mazurka: „Slovo lastovica“, moški zbor; zložil K. Bendl. 2. „Kranjski fantje“, moški zbor; zložil A. Bačič. III. Odlokem iz „Marie Stuart-ove, dvogovor; posloven I. Fr. Cegnar. IV. Petje: 1. „Lastovkam!“, dvospev gospodičin; zložil V. Vesela igra v 4 dejanjih: „Butec omikance za norca ima“ posl. J. Grabrijan. Mej igro in pri plesu koda svirala godba gosp. Ivana Bernat-a. Vstopnina k besedi 20 kr. — Sedež 20 kr. — Družina plača za ples 1 gl. Začetek točno ob 7. uri zvečer.

(Primorskega učiteljskega društva) pravila je c. k. deželno šolsko svetovalstvo z naslombo na namestništvu odločilo, katerega pa ne navaja, uže zopet ovrglo z odlokom 11. dec. 1873 št. 9658: „die Statthaltereifindet die Bildung des laut Berichtes vom 10. November in Görz projektierten Lehrervereines im Grunde des §. 6 des Vereinsgesetzes vom 15. November 1867 zu untersagen, da der Verein sich durch die Bestimmung des §. 2, b des Statutenentwurfes in Angelegenheit der Schulaufsicht eine im Gesetze nicht begründete Ingerenz beilegen würde“. Ko je bilo omenjena pravila prvokrat zavrnilo, reklo je, da „die Statuten höhererorts nicht befürwortet werden konnten, weil §. 2, b derselben den Lehrern ein Recht, einräumt, das mit dem bestehenden Schulaufsichtsgesetz im Widerspruche steht“. Ubi doslednost?!

Ta nesrečni § 2, b se pa glasi: „Društvo bode pri imenovanju okrajnih šolskih nadzornikov nasvetovalo deželnemu šolskemu svetu narodnega učitelja, v katerega stavi (društvo) svoje zaupanje, da bi se (deželni šolski svet) le morebitno nanj ozirati blagovoli!“ in

dotično § 27. nadgledne šolske postave pravi: „Minister za bogočastje in po-luk imenuje za vsak okraj šolskega ogleda, in kder bi posebne razmere to zahtevale, tudi njih več. Za tako imenovanje priporoča deželno šolsko svetovalstvo tri može....“ X—Y

(Kviličanska narodna čitalnica) imela bo dne 2. februarja t. l. ob 3. uri popoldne svoj drugi redni občni zbor. Na dnevnem redu je 1. volitev novega odbora, 2. sklop računov lanskega leta in 3. neke druge manje važne reči. Za omenjeni dan vabi najljubnejše vse ude

Odbor.

(Program in vabilo) k besedi, ki jo napravi komenski narodnjaki v spomin Valentina Vodnika, 2. februarja 1874 1. Domovinski glavi zbor Vogel-nov 2. Govor 3. Ponočni pozdrav. 4. Nedved, samospev z brendčim zborom. 5. Deklamacija: Hči na grobu matere 6. Strunam čveterospev z. l. Maiek 6. Šaloigra: Ultra 7. Krasenci Zbor. 8. Pellizmon. Vmes bo sviral domača godba. Začetek ob 6½ zvečer točno. Vstopnina 20 novcev. Sicer se pa ni bo lo meje stavile večje radodarnosti, ker je čist dohodek ubogim šolarjem nam njen.

Osnovni odbor.

Konečna obravnava proti občinarjem iz Ozle-na zaradi hudodelstva ustaje po § 68 kaz. zak. je bila pred sodniškim treh sodnikov (c. k. svetovalci: Gorup, Repitich, žl. Gironcoli; preds. žl. Gironcoli) dne 26 in 27 t. m. pri tukajšni c. k. okrožni sodnji.

Stvar je sledeča: Občina ozlenska, pravijo, je uživala uže od starodavnih časov pravice: listje grabiti, drevje klesti, travo žeti in pasti v zemljišču Log in Razenek. To zemljišče je bilo do leta 1842 obraščeno z gozdom in je bilo lastnina c. k. erarja, ki pa nij bil kot lastnik vpisan v javnih knjigah goriških. Erar je dal izsekati gozd, je premenil zemljišče v travnik in je dajal košnjo na onem svetu v najem raznim posestnikom iz Podturna in o. l. drugod. Ozlenci se temu nijso ustavljali, ampak pasli so živino na onem travniku v jeseni po košnji otave in spomladi do sv. Gotharda (5. maja) in to kakor trdč, nepretrgano, mirno in brez davščine. Zaradi okoliščine pa, da se je bil dal erar kot izključen in ne omejen lastnik, - toraj nij pripoznal nobenih služnostij - vpisati gledč onega zemljišča v javne knjige, so začeli Ozlenci pravdo proti finančni prokuraturi v Trstu, da bi se jim prisodila paša. Kontumacirani so to pravdo izgubili. Ko jim še nij bila prijavljena izgubljena razsodb: druge stopinje od njihovega zastopnika dra. Tonkhi-ja, ovetnika v Gorici, je tukajšni gozdni vrad prosil od c. k. glavarstva v Gorici pomoči, naj bi dalo njihovim poslancem žandarmerijsko asistencijo, da bi dne 29. aprila 1873 rubali 3 goveda ozlenska, ki so se pasle z drugo tudi živino v Logu in Razeneku. Glavarstvo dovoli asistencijo. Ko se pa prikažejo žandari pri Ajšovici, začnejo pastirji izganjati živino iz Loga na občinsko zemljišče, začnejo močno kričati in zvon v Ozlenu zvonji na eno plat; občani pritečejo na to v števila kakih 100, in nekako odločno povejo načelniku žandarjev, da ne dovoli „za nobeno reč“ rubati živine; ta je pa uže bila tedaj na občinskem pašniku in samo eno govč je bilo ostalo še na travniku, pa en konj, ki se nij dal uloviti. Načelnik žandarjev (bil je g. Ivan Marega) je mirno povedal kmetom, za kaj gre, jih je opominjal, naj se ne vstavljajo javnim ukazom in naj ne ovirajo rubanja; ko se kmetje nijso dali pregovoriti, je g. Marega prav taktno dal izpustiti uže urubljeno govč, zapisal si imena kmetov ter je s tovarši odšel.

Namestnik drž. pravdnika, g. Sciolis, je spoznal v tem dejanju hudodelstvo ustaje in je predlagal, naj se spoznajo vsi obtoženi, razun ene ženske, ki je bila po naključju navzočna, krivi tega hudo deljstva in naj se obsodijo začetniki (imenoval je dva) na eno leto, druge vsacega na šest mesecev jčče. Zagovornik dr. Ličen je mej drugim rekel, da gozdarski vrad je v stvari privatna osoba, da žandarmerijska pomoč nosi toraj le privaten in ne javen značaj, da se dejansko nič slabega nij počelo, da eno uže rubano govč so sami poslanci gozdn. vrada izpustili, in da toraj zatoženi ne morejo biti spoznani krivi hudodeljstva ustaje.

Sodnija je vse obtožene razun prej imenovane ženske spoznala krive hudodeljstva ustaje, a nij spoznala mej njimi nobenega za začetnika; in je obsodila tri zatožene vsakega tri mesece, enega dva mesece in druge zatožene vsakega en mesec v jččo poostreno. Obsojeni so napovedali pritožbo.

(Učitelj gorilškega okraja) so vabljeni, da se udeleže zborovanja dne 5. februarja t. l. ob 11 uri zjutraj v navadni sobi Werdeuberskega šolskega poslopja. Na dne nem redu je edino le prenarodba društvenih pravil.

August Leban prvosednik.

Poslano.*)

Težko se je pravdati s človekom, ki se ne drži v daljnih svojih govorih započete glavnaga predmeta,

in ki zamolčuje nasprotnikove tehtne razloge trobi le to v svoj rog, kar mu njegova domišljija nareka.

Gospod Anton Mrak, gozdnar v Komnu je nedavno v enem listu „Soče“ objavil, da sem jaz v gozdnarskih zadevah neko poročilo za njegovim hrbotom na okraju glavarstvo poslal, on je v istem obsežek omenjenega poročila po svoji domišljiji popolnem napačno v treh točkah popisal in trdil, da je ves obsežek mojega poročila laž in obrakovanje, ter od mene za lostenja zahteval.

V dotičnem odgovoru, v katerem sem obsežek mojega uradnega poročila resnično razložil, in ob enem pristavil, da nijna občinstvo nobene a zaupanja do sposobnosti gosp. Mraka za pogozdovanje Krasa, sem mu do jasnega dokazal, da nij niti ene same točke rečenega poročila uganil, in da se je toraj tudi za to pred celim svetom blamiral, ker je v svoji objavi sam ono za resnično spoznal, kar je malo prej za laž izrekel.

Na podlagi teh nasprotnikovih zmot sem mu rekel, da je sanjal, kedar je dotično svojo objavo sestavljal, ter mu obečal vse napake priznati, ako me prihodnjč v miru pusti.

Pa kako je nasprotnik svoje zmote v repliki opravičil? Pogoltnil je vse tri točke mojega uradnega poročila, pogoltnil je dokazano protislovje, in pogoltnil izrečeno mu nezaupanje od strani tukajšnjega občinstva.

Pri vsem tem se je on trditve lotil, da sem jaz namesto njega sanjal! Ali nij to največa pridržnost! Gosp. Mrak, meni je znano brez Vašega pošepetanja, da biva na Krasu gozdnarsko obojbe in mi je tudi znano, da ste Vi gozdnarski čuvaj; toda Vi ne poznate niti svojih dolžnostij. Kako hočete neki moje dolžnosti poznati!

Županstvo ima dolžnost skrbeti za občinsko premoženje, in je za to odgovorno; župan sme tedaj gozdnarskeinu osobju le takrat na roko iti, kedar je za korist občinskega premoženja, sicer pa ne!

Vidite torej, da ste jo zopet zarobili, trdeči da mora županstvo gozdnarskemu osobju brez ugovora na roko iti! — Da nijste Vi v treh letih Vašega gozdnarskega čuvanja še prav nič tej občini koristili, Vam more biti dovolje znano; kde je plod Vašega truda? — Jaz vidim sicer, in to brez očalov dasti čvrsto rastečih drevesc na občinskih tleh, toda ta naraščaj sega v prejšnjo, srečnejšo dobo, v kateri Vas nismo še poznali. Jalo vo, da, jalo vo je bilo Vaše tri-letno gozdnarsko prizadevanje ali ne prizadevanje, in še to, kar je prej blo, ste nekako pokvarili. Leta 1872. ste namreč vse akacije iz občinskega vrta samovoljno odstranili in največ istih pokončali — to se ve, da ste porabili dotično izpraznjene lehe za Vaš krompir, salato, grah it. l.

Jaz sem res lanskega leta prav malo vina, pšenice — pak hvala bogu, — še precej dosti pridelal, vendar mi nij zavoljo suše nobena trta usahnila; za to ostane, kar sem bil, nadejaje se, da ne bo treba komeški občini naročati si iz španjske dežele svojega gozdnarja, dobila ga bode kmalu in izvrstnega iz domačije, Vi pa odlazte, kedar Vam drago, na Španj-ko — muhe lovit.

V Komnu 20. januarja 1874.

Anton Vovčič.

*) Za taka poslana nij uredništvo odgovorno; sicer menim, da je pravda s tem končana in da si je tudi slavno občinstvo svojo razsodb naredilo. Sploh pa omenjamo, da kedor hoče kaj privatnega, občinstvo malo ali nič zanimivajočega kot „poslano“ natisniti, naj plača tako, kakor za inserate, 8 kr. od vsake tiskane vrste. Glej čelo lista!

Listnica uredništva.

G. Dav. H. Ljublj. Vašo povest bomo z veseljem porabili, začeli bomo z 6. 7. listom. — G. I. K. trgovec v Trstu. Vaš dop. morda porabimo prih.; ustregli nam boste, ako nam pogostoma kaj poročate, posebno pa nas bo zanimala obljubljena smešnica. G. I. V. v K. Poslano prevzamemo, kakor navadno kot inserat in ga le potem tiskamo, če nam pošljete vsaj 5. na račun. G. S. U. v K. Enaka velja tudi Vam, če hočete, da vse zopet natisnemo; sicer pa bi pe našem menenju zadostil tudi kratek popravek. — Odgovorite do prihodnje številke, da se znamo rav-nati. — Danes nam je za poslana tudi premanjkalo prostora.

NA TRAVNIKU, pri Seppenhofer-ju,

dobiva se naravno vino, in si-cer belo iz Banata po 11 do 13 gld: črno iz Szigzarda pa po 12 do 14 gold. vedro (40 bokalov.)